Autor Guste Santini
Subota, 05 Siječanj 2002 12:00

Iako datum kada stara prelazi u novu godinu povećava optimizam svakog pojedinca, koji se potom poput većeg ili manjeg požara širi na cjelu zemlju, izjava gospodina Dragutina Drka doživljavam kao poziv na uzbunu.

Prehrambena industrija u strukturi društvenog proizvoda čini ovu granu jednom od najznačajnijih po gotovo svim pokazateljima. Ovo je razumljivo ako se ima u vidu da je domaće tržište, i ne tako davno inozemno tržište, činilo proizvođače prehrambenih proizvoda propulzivnom i izvozno orijentiranom grupacijom. Konačno i danas među najuspješnije tvrtke uvijek ubrajam najviše tvrtki iz prehrambene industrije. Stagnacija investiranja na ovim prostorima traje gotovo dvadeset godina što je imalo odraza i na ovu grupaciju. Konačno, ocjena uspješnosti industrijske proizvodnje u Hrvatskoj je uvijek bila “ovisna” od rezultata koje je ostvarila prehrambena industija. Ovom svakako valja pridodati i sirovinsku bazu koja je danas također “na niskim granama”.

Kada pristupamo globalnim asocijacijama tada ističemo da se tržište hrvatskim proizvođačima povećalo za toliko i toliko milijuna građana sa tolikim i tolikim dohotkom. I ovu izjavu doživljavam kao obmanu. Konkurentna sposobnost domaćih proizvođača je takva da bez posebne pomoći naši proizvođači nemaju šanse da osvoje dio tako velikog tržišnog kolača. Događa se upravo suprotno pristupajući nekoj globalnoj grupaciji mi prepuštamo svoje ztržište od 20 milijardi dolara inozemnim proizvođačima roba i usluga. To je zapravo istina. Za razliku od banaka i, općenito, financijskih institucija, odnosno trgovačkih kanala, inozemne investitiore neće zanimati preuzimanje i proizvodnja u hrvatskim tvrtkama. Ovom stavu, jasno, ima izuzetaka ali se oni zovu «Podravka», «Kraš», «Lura», «Vindija», «Ledo», «Tvornica duhana Rovinj» i da ne nabrajam dalje. Ove su tvrtke interesantne jer imaju prepoznatljiv i dugogoišnji dominirajući položaj na tržištu. I to je to.

Naime, valja razlikovati preuzimanje banke od preuzimanja proizvodnje bilo kojeg proizvoda. Iako je u procesu reprodukcije najznačajnije mjersto pripada proizvodnji ona je istovremeno najmanje fleksibilna. Naime, u poslovnom ciklusu dominirajuće fiksna komponenta čini proizvodnju tek «malo i na kratak rok» adaptibilnom. Ovo se ne može reći kada je u pitanju financijska industrija između ostalog i zato jer je globalizirana a predmet njezine djelatnosti je opće prihvaćena roba – novac. Kod osiguravateljne industrije je to u manjoj mjeri jer se rizici od zemlje do zemlje dramatično razlikuju. Zbog toga se preuzimanje osiguravateljne industrije «veže» sa identifikacijom rizika. Ovo se najbolje vidi iz «scenarija»: domaći poduzetnici pokrenu posao osiguranja a potom dolazi «strateški partner» rizik je, prema tome, preuzeo domaći poduzetnik. Kako nema inicijatora u osiguravateljnoj industriji kao što je gospodin Dragutin Drk to za financijsku industriju vrijedi priča o vuku i tri vola. U trgovini situacija je drugačija. Na početku strani kapital nije htio preuzeti rizik domaćeg tržišta. Domaći trgovci su dinamizirali koncentraciju i centralizaciju. Kada je stanje došlo u zonu prihvatljivog krenule su strane investicije kako bi se izvršila preraspodjela domaćeg tržišta stvaranjem novih kanala prodaje.

Izneseno ukazuje svu pogubnost modela privatizacije nacionalnog bogatstva. Naprosto je teško shvatljivo da se jednom definirano društveno kao državno vlasništo usitnilo do te mjere da gotovo da nije ni moguće organizirati primjerenu privrednu aktivnost. Primjer agroindustrijskog

kompleksa svakako je najpoznatiji primjer. Isto tako ne treba zaboraviti ni probleme koje je privatizacija svojim antipoduzetničkim modelom pridodala - i inače destruiranoj privredi - u području drvne i tekstilne proizvodnje. Primjer Slovenije se i dalje ignorira na ovim prostorima a vremena i mogućnosti da se nešto učini svakim je danom sve manje.

Navedeno valja interpretirati tek kao neke naglaske zašto smatram da je gospodin Dragutin Drk pokrenuo sudbonosno pitanje hrvatske privrede. Odista bi bilo od značaja kada bi Vlada prepoznala inicijativu gospodina Dragutina Drka.